דעקלאסירונג און ארבייטסלאזיגקייט

וועגען דעם עקאָנאָמישען באַקאָט וואָס ווערט אָנגעפירט געגען די אידען אין אמעריקע און קאנאדע.

פון צפורי.

א שעהן ווארט, דאס ווארט "דעקלאסירט". עס קלינגט זעהר אומשולדיג אין די אויערען פון דעם דורכשניטליכען מענשען, יעדענפאלס איז דאס דאזיגע ווארט א סך דעליקאטער, איידער דאס פראסטע, האמעטנע ווארט "ארבייטסלאזיגקייט", און דאך איז דער באדייט פון "דעקלאסירט" פונקט אזוי שוידערליך — אפשר נאך פיעל שוידערליכער איידער דער באדייט פון דעם ווארט "ארבייטסלאזיגקייט". ווארים בעת ארבייטסלאזיגקייט מיינט פשוט, אהן באשעפטיגונג, מיינט אבער דאס ווארט "דעקלאסירט" מער ווי דאס. עס מיינט בפועל ממש ארויסגעשטויסען פון אלע עקאנאמישע און גייסטיגע פאזיציעס.

עס איז געוויסנליך אנגענומען, אז דאס ווארט דעקלאסירט געהט (אין די מוחות פון די אידען אין אמעריקע), האנט אין האנט מיט דעם עקאנאמישען טעראר וואס איז אנגעפירט געווארען, און ווערט נאך ביז א געוויסער מאס היינט אויך אנגעפירט, נעגען א געוויסען טייל פון דער אידישער באפעלקערונג אין רוסלאנד. דער שכל פארוואס מען פארבינדט די פאוויטשע רוסלאנד מיט דעם ווארט "דעקלאסירט" איז גאנץ פשוט דערפאר, ווייל דאס דאזיגע ווארט האט באקומען זיין ארייגיגעלע פארם און זיין ערשטע אפשטאמונג אויפ'ן חשבון פון דער רוסישער פאליטיק לעצטע יאר אין דער רעגירונג פון די ארויסגעשטויסענע אידישע עלעמענטען פון אלע זייערע פאזיציעס אין לעבען.

דער פאקטס־נעעיציג קאמפיין וואס איז אנגעפירט געווארען, און ווערט נאך אנגעפירט ביז'ן. היינטיגען טאג אין גאנץ דרום־אמעריקע, וואס דאס דאזיגע ווארט שטארק פאפולאריזירט און פארשפרייט צווישען דעם ברייטען עולם. יעדער קאנאדער איז האט געוואוסט, אז ווען דאס ווארט "דעקלאסירט" ווערט פון אימיצען דערמאנט, מיינט מען עס דערמיט יענע אומגליקליכע אידען, וועלכע זענען, צוליעב פאליטישע טעמים ארויסגעווארפען געווארען פון אלע לעבענס־מעגליכקייטען.

איז עס דאריבער קיין וואונדער ניט, וואס מען פארבינדט ביי אונז געוויינליך דאס ווארט "דעקלאסירט" מיט כאוויטעען בוכלאנד. אין דער אמת'ען אבער ווערט דא באגאנגען א טעות. מיר וואלטען מיט רעכט געקאנט אנווענדען דאס דאזיגע ווארט אויך אויף אמעריקע, איינשליסענדיג אונזער קאנאדע אויך. אויפ'ן חשבון פון צענדליגער טויזענטער אידען, וועלכע זענען ביי אונז אויך פולשטענדיג דעקלאסירט געווארען, אויף איין אופן אדער אן אנדערען. די דאזיגע צענדליגע טויזענטער אידען זענען ניט בלויז ארבייטסלאז, ליט'ן געוועהנליכען באגריף פונ'ם ווארט, נאר זיי זענען ווירקליך דעקלאסירט!

און מען דארף ניט דוקא זיצען יום ולילה, און שטודירען די עקאנאמישע פראבלעמען פון אונזער לאנד, און אויך פון אונזער שכנ'ישער רעפובליק, כדי צו איבערצייגען זיך אין דעם דאזיגען אמת. נאך אפילו קוקענדיג מן־חצד אויף דעם אידישען לעבען אויפ'ן אמעריקאנעם פאנטינענט, קאן מען זיך אויך אנשטויסען אויף דעם דאזיגען פאקט. ווארים עס איז דאך א פאקט, וועלכער ריישט ממש די אויגען, און לאזט קיינעם ניט פארביינען, ניט באמערקט־צו־ווערען.

און דער דאזיגער דעקלאסירונגס־פראצעס פון די אמעריקאנער אידען, ווערט דא אנגעפירט, ניט אין דער זעלבער פארמע ווי עס איז אנגעפירט געווארען אין רוסלאנד. דארט איז עס געטאן געווארען אויף דער פארארדנונג פון דער רעגירערנ־דער מאכט, בעת דא שטעהט דוקא די רעגירונג, כלמרשט אן א זייט, און לאזט פולשטענדיג איבער די דאזיגע ארבייט צו אירע קאפיטאליסטישע אנגענטען. אין רוסלאנד איז נויטיג אז עס זאל ארויסגעגעבען ווערען א רעגירונגס "אוקאז", כדי צו ארויסשטויסען די אידישע "נעפ־ליים" פון די קאפעראטיוען, פון די העכערע בילדונגס־אנשטאלטען, א. ז. וו. בעת דא ווערט די זעלבע ארבייט אפגעטאן ניט אזוי רעש'דיג, און ניט דירעקט מיט די הענט פון דער העכערער מאכט.

אויך אין פוילען קומט פאר דער זעלבער פראצעס, און ווידער־אמאל ווערט עס געטאן אנדערש ווי ביי אונז אדער ווי אין רוסלאנד. אין פוילען האט די רעגירונג אן אונדערקעקט האנט אין דעם, הגם זי באנוצט זיך ניט מיט פארשטעלטע אגענטען. דארט טוט עס די רעגירונג גופא מיט דער הילף פון הויכע שטייערען, און פון צוגעמען אלערליי קאנצעסיעס פון אידען און דאס גליי־כען. אבער אומעטום זענען די זעלבע פאלגען פאר די ארויסגעשטויסענע אידען. איבעראל בלייבען זיי מחוץ למחנה, אהן הילף און אהן מיטלען צו קעמפען פאר'ן לעבען.

"דעמאקראטישער" ווי ערגעץ אנ־דערש ווערט עס אבער דורכגעפירט, טאקע ביי אונז. דירעקט אדער אונדירעקט, האט דאך אבער סאי די פוילישע און סאי די רוסישע רעגירונג א האנט אין דער דורכ־פירונג פון דעם דאזיגען פראצעס, בעת ביי אונז ווערט עס געטאן, עבט אמעריקאנישען אופן. און דאס דערמאנט אונז אן יענעם אנעקדאט, וועגען די רויבער וועלכע זענען באפאלען א רייבען אידען אין וועג, און האבען אים געוואלט טויטען. דער ארי־מער איד האט נעבאך ביטער געוויינט, האבען די רויבער אים געטרייסט, אז ער זאל זיך גארניט זארגען, ווייל זיי האבען א גרינגע האנט, און אז זיי וועלען אים קוילענען, וועט ער אפילו עס ניט פיהלען . . .

יא. אמעריקע טוט עס מיט א גרינ־גער האנט. זי טוט עס ניט אזוי האמעט־נע ווי פוילען אדער רוסלאנד. זי טוט עס "דעמאקראטיש, ליבעראל". . . פאר דעם ארויסגעשטויסענעם אידען, איז אבער קיין חילוק ניט, ווי אזוי מען קוי־לעט אים, אבי, מען שניידט אים, איבער דעם האלז. יא א גרינגע האנט אדער ניט א גרינגע האנט — "טויט" איז ער דאך סאי ווי, און ער איז דא אין אמעריקע פונקט אזוי "געקוילעט", אזוי ווי דער רוסישער אדער דער פוילישער איד, מיט'ן איינציגען אויסנאם, וואס דא לאזט מען אים אויסגעהן רוהיג, בעת דארט, בו־שעוועט די בייטש אויך דערצו...

אפשר איז דאס דאזיגע בילד אביס־סעל צו־שווארץ, אבער דאס איז דאך, ליידער, דער ביטערער אמת, און מיר דארפען זיך אויסלערנען ניט מורא צו האב־בען צו קוקען דעם אמת אין פנים אריין.

מען דערצעהלט אונז, אז אין אמע־ריקע הערשט היינט צו מארא'דיגער קרי־זיס. מען דערצעהלט אונז, אז צייטען זע־נען היינט זעהר שלעכט אין אמעריקע און קאנאדע. מען דערצעהלט אונז, אז מיליאנען ארבייטס־פעהיגע און ארבייטס־ווילינע מענשען, זענען גרייט צו פארקויי־פען זייערע מוסקולען בלויז פאר דעם טרעקענעם שטיקעל ברויט. אבער קיינער באט זיך ניט אז, צו עקספלואטירען די מוסקולען פון די דאזיגע מיליאנען ארבייטסלאזע. ווייסען מיר עס, און מיר האבען שוין מער, ווי איין מאל, גערעדט איבער דעם. אבער בעת עס איז אמת, אז די לאגע פון אלע ארבייטסלאזע איז א ביטערע, מוז מען אבער גערעכנען, אז די לאגע פון דעם אידישען ארבייטסלאזען אין אמעריקע איז לפי־ערך פיעל ערגער, ווייל דער אידישער ארבייטסלאזער, איז ניט בלויז אהן באשעפטיגונג, נאר ער איז דעקלאסירט.

לייענען מיר, למשל, אז הונדערטער ארבייטסלאזע קריסטען אינ'ם שטעדטעל דר־פעס, ערגעץ אינ'ם ווייטען מערב־קאנאדע, האבען דעמאנסטרירט צום סיטי־האל, מיט גרויסע אויפשריפטען, פארא־רענדיג איינס פון די פאלגענדע דריי זאך: "ארבייט אדער דריי מאלייטען א טאג, אדער שפארט אונז איין אין די דזשיילס". דאס זענען פארארונגען, וועלכע מוזען איבעראלאזען א ווירקונג, אפילו אויף א פארשטיינערט הארץ. און דאך, זענען יענע הונדערטער ארבייטסלאזע פון דעם מערב־קאנאדער שטעדטעל, נאך אלץ אין א פיעל בעסערער פאזיציע ווי דער אידישער ארבייטסלאזער. יענע האבען, אמווייניגסטענס, צו וועמען צו ווענדען זיך מיט זייער געשריי, אבער צו וועמען זאל זיך ווענדען א אידישער ארבייטסלאזער? פאר אים זענען דאך אלע טויערען צוגעשלאסען.

די טראגעדיע מיט דעם אידישען ארבייטסלאזען אין אמעריקע, איז ניט בלויז וואס ער איז ארבייטסלאז, נאר וואס ער איז אויך פולשטענדיג ארויסגעשטויסען פון אלע עקאנאמישע פאזיציעס. קיינער אינטערעסירט זיך ניט, און קיינער קי־מערט זיך ניט וועגען זיין ביטערער "דאס־ליע", אפילו אין די רייען פון די אנדען גופא, שענקט מען זעהר וועניג אויפ־מערקזאמקייט דעם דאזיגען ענין. אין די רעגיערונגס־אנשטאלטען זענען אלע טויערען פארזיגעלט פאר דעם אידישען יונ־גענטאן. מען באראבט אים דארט פאר א "פרעמדען", וועלכער האט אין יענע אנשטאלטען גאר קיין חלק ניט.

און ממילא ווערט שוין דער זעלבער ביישפיעל נאכגעפאלט פון די פרוואטע אינטערעסענטען, וועלכע האלטען אז עס איז יושר'דיגער צו געבען קודם כל דעם שאנס צו "זייערען", דאס הייסט, אן איי־נענעם, און אויך די אידישע ארבייטסגע־בער קאפיטען זעהר נעטרייי דעם ביי־שפיעל פון דער רעגיערונג און פון די פרוואטע אונטערנעמונגען. דער חסרון איז, וואס סאי די רעגיערונג און סאי די פרוואטע אונטערנעמער, און אפילו די אידישע ארבייטסגעבער אויך, ווילען ניט מודה זיין, אז די אורזאך פון אנטזאגען זיך צו אנשטעלען א אידישען יונגענמאן, איז ווייל ער איז א איד, נאר יעדער איי־נער פון די דערמאנטע צדדים, זוכט אויס פאר זיך אן אנדער פוילען תירוץ, מיט וועלכען זיי זוכען צו באראנטיגען זייער אנטי־אידישען באיקאט. זיי טוען עס, הייסט עס, מיט דער "גרינגער האנט"...

אם אזא גערערט געווארען וועג־גען דעם אידישען ארבייטער. עס איז אבער פארא נאך אן עלעמענט וועלכער פילט זיך פונקט אזוי געטראפען אזוי ווי דער ארבייטס־זוכער. דאס איז דער אי־דישער פליינהענדלער אין אמעריקע, וועל־כער שטעלט צוזייט די גרעסטע מערהייט פון דעם גאנצען אמעריקאנעם אידישען קבוץ. אויך פאר דעם אידישען קליינ־הענדלער זענען אלע טויערען צוגעשלאס־סען, פונקט ווי פאר דעם ערשטען. דער לעצטער ווערט גראדועל ארויסגעשטויסען פון זיינע פאזיציעס, דורך דער קללה פון "מיורדזשערס".

אין דער אמעריקאנער־קאפיטאליס־טישער וועלט, איז דאס ווארט "מיור־דזשער" אין די לעצטע יאהרען געווארען זעהר א פאפולערער ווארט. עס מיינט פאראייניגונג אדער איינשליינונג. איין קאפיטאליסטישע אונטערנעמונג שליינגט איין דער צווייטער, און אט אזוי ווערט געשאפען איין גרויסער "טראסט", וועל־כער איז בכוח צו קאנטראלירען דעם גאנ־צען מארק. אונטער אזעלכע אומשטענדען קאן שוין, נאטירליך קיין רייד ניט זיין וועגען דער אמאליגער קאנקורענץ, ווען איין גרעסערע פירמע האט קאנקורירט מיט דער צווייטער. היינט צו־טאג לייגט נאכנצע פרידרוקציע אין איינצעלנע הענט, און עס ווערט דאריבער ענג דאס פלאץ פאר דעם קלענערען אידישען קרעמערל, וועלכער האט אמאל געצויגען חיונה ברייזה, ער ווערט היינט ממש ארויסגעשטויסען און איבערגעלאזען אויף הפקר מחוץ למחנה.

און דאס איז דאך איינענטליך דער אמת'ער באגריף פון דעקלאסירונג.

די צאל פון אזעלכע דעקלאסירטע (ניט ארבייטסלאזע, נאר טאקע בפועל ממש דעקלאסירטע) אידען אין אמעריקע און קאנאדע, ווערט וואס א יאר אלץ גרעסער, און עס זעהט זיך נאר קיין אויסזיכט ניט צום בעסערען, ווען עס וועט זיך ענדיגען אמאל דער דאזיגער פראצעס פון דעקלאסירונג פאר די אמע־ריקאנער אידען — אויב ניט פאר אלע, איז כאטש פאר די הונדערטער טויזענ־טער, שוין ביז איצט דעקלאסירטע.

און דאס וואס עס קומט פאר אויפ'ן עקאנאמישען געביעט, קומט אויך פאר אויפ'ן גייסטיגען. די זעלבע דעקלאסירונג מערקט זיך אויך — אמת ניט אזוי בולט, אבער דאך גענוג קלאר — אויפ'ן גייס־טיגען פעלד. אין די אוניווערזיטעטען און אלע העכערע לערן־אנשטאלטען וועד־רען אלץ מער באגרעניצט די מעגליכקיי־טען פאר דעם אידישען סטודענט אין די אינטעליגענטנע פראפעסיעס. צווישען דער אידישער יוגענט אין אמעריקע און קאנ־נאדע, מערקט זיך אויך א כאאטישער צו־שטאנד. אלס רעזולטאט פון דעם באי־קאט, וואס ווערט רעגיערט אנגעפירט, און אט אזוי וואקסט דאריבער אויס פאר אונזערע אויגען, אן ארמיי פון דע־קלאסירטע אידישע אינטעלעקטואלען, זיי זענען יענע הונדערטער ארבייטסלאזע פון מערב־קאנאדער שטעדטעל, נאך אלץ אין א פיעל בעסערער פאזיציע ווי דער אידישער ארבייטסלאזער. יענע האבען, אמווייניגסטענס, צו וועמען צו ווענדען זיך מיט זייער געשריי, אבער צו וועמען זאל זיך ווענדען א אידישער ארבייטסלאזער? פאר אים זענען דאך אלע טויערען צוגעשלאסען.

די טראגעדיע מיט דעם אידישען ארבייטסלאזען אין אמעריקע, איז ניט בלויז וואס ער איז ארבייטסלאז, נאר וואס ער איז אויך פולשטענדיג ארויסגעשטויסען פון אלע עקאנאמישע פאזיציעס. קיינער אינטערעסירט זיך ניט, און קיינער קי־מערט זיך ניט וועגען זיין ביטערער "דאס־ליע", אפילו אין די רייען פון די אנדען גופא, שענקט מען זעהר ווענ'ג אויפ־מערקזאמקייט דעם דאזיגען ענין. אין די רעגיערונגס־אנשטאלטען זענען אלע טויערען פארזיגעלט פאר דעם אידישען יונ־גענטאן. מען באראבט אים דארט פאר א "פרעמדען", וועלכער האט אין יענע אנשטאלטען גאר קיין חלק ניט.

און ממילא ווערט שוין דער זעלבער ביישפיעל נאכגעפאלט פון די פרוואטע אינטערנעמונגען, וועלכע האלטען אז עס איז יושר'דיגער צו געבען קודם כל דעם שאנס צו "זייערען", דאס הייסט, אן איי־נענעם, און אויך די אידישע ארבייטסגע־בער קאפיטען זעהר געטרייי דעם ביי־שפיעל פון דער רעגיערונג און פון די פרוואטע אונטערנעמונגען. דער חסרון איז, וואס סאי די רעגיערונג און סאי די פרוואטע אונטערנעמער, און אפילו די אידישע ארבייטסגעבער אויך, ווילען ניט מודה זיין, אז די אורזאך פון אנטזאגען זיך צו אנשטעלען א אידישען יונגענמאן, איז ווייל ער איז א איד, נאר יעדער איי־נער פון די דערמאנטע צדדים, זוכט אויס פאר זיך אן אנדער פוילען תירוץ, מיט וועלכען זיי זוכען צו באראבטיגען זייער אנטי־אידישען באיקאט. זיי טוען עס, הייסט עס, מיט דער "גרינגער האנט"...

אם אזא גערערט געווארען וועג־גען דעם אידישען ארבייטער. עס איז אבער פאראן נאך אן עלעמענט וועלכער פילט זיך פונקט אזוי געטראפען אזוי ווי דער ארבייטס־זוכער. דאס איז דער אי־דישער פליינהענדלער אין אמעריקע, וועל־כער שטעלט צוזייט די גרעסטע מערהייט פון דעם גאנצען אמעריקאנעם אידישען קבוץ. אויך פאר דעם אידישען קליינ־הענדלער זענען אלע טויערען צוגעשלאס־סען, פונקט ווי פאר דעם ערשטען. דער לעצטער ווערט גראדועל ארויסגעשטויסען פון זיינע פאזיציעס, דורך דער קללה פון "מיורדזשערס".

אין דער אמעריקאנער־קאפיטאליס־טישער וועלט, איז דאס ווארט "מיור־דזשער" אין די לעצטע יאהרען געווארען זעהר א פאפולערער ווארט. עס מיינט פאראייניגונג אדער איינשליינונג. איין קאפיטאליסטישע אונטערנעמונג שליינגט איין דער צווייטער, און אט אזוי ווערט געשאפען איין גרויסער "טראסט", וועל־כער איז בכוח צו קאנטראלירען דעם גאנ־צען מארק. אונטער אזעלכע אומשטענדען קאן שוין, נאטירליך קיין רייד ניט זיין וועגען דער אמאליגער קאנקורענץ, ווען איין גרעסערע פירמע האט קאנקורירט מיט דער צווייטער. היינט צו־טאג לייגט נאכנצע פרידרוקציע אין איינצעלנע הענט, און עס ווערט דאריבער ענג דאס פלאץ פאר דעם קלענערען אידישען קרעמערל, וועלכער האט אמאל געצויגען חיונה ברייזה, ער ווערט היינט ממש ארויסגעשטויסען און איבערגעלאזען אויף הפקר מחוץ למחנה.

און דאס איז דאך איינענטליך דער אמת'ער באגריף פון דעקלאסירונג.

די צאל פון אזעלכע דעקלאסירטע (ניט ארבייטסלאזע, נאר טאקע בפועל ממש דעקלאסירטע) אידען אין אמעריקע און קאנאדע, ווערט וואס א יאר אלץ גרעסער, און עס זעהט זיך נאר קיין אויסזיכט ניט צום בעסערען, ווען עס וועט זיך ענדיגען אמאל דער דאזיגער פראצעס פון דעקלאסירונג פאר די אמע־ריקאנער אידען — אויב ניט פאר אלע, איז כאטש פאר די הונדערטער טויזענ־טער, שוין ביז איצט דעקלאסירטע.

און דאס וואס עס קומט פאר אויפ'ן עקאנאמישען געביעט, קומט אויך פאר אויפ'ן גייסטיגען. די זעלבע דעקלאסירונג מערקט זיך אויך — אמת ניט אזוי בולט, אבער דאך גענוג קלאר — אויפ'ן גייס־טיגען פעלד. אין די אוניווערזיטעטען און אלע העכערע לערן־אנשטאלטען וועד־רען אלץ מער באגרעניצט די מעגליכקיי־טען פאר דעם אידישען סטודענט אין די אינטעליגענטנע פראפעסיעס. צווישען דער אידישער יוגענט אין אמעריקע און קאנ־נאדע, מערקט זיך אויך א כאאטישער צו־שטאנד. אלס רעזולטאט פון דעם באי־קאט, וואס ווערט רעגיערט אנגעפירט, און אט אזוי וואקסט דאריבער אויס פאר אונזערע אויגען, אן ארמיי פון דע־קלאסירטע אידישע אינטעלעקטואלען, זיי זענען יענע הונדערטער ארבייטסלאזע פון דעם מערב־קאנאדער שטעדטעל, נאך אלץ אין א פיעל בעסערער פאזיציע ווי דער אידישער ארבייטסלאזער. יענע האבען, אמווייניגסטענס, צו וועמען צו ווענדען זיך מיט זייער געשריי, אבער צו וועמען זאל זיך ווענדען א אידישער ארבייטסלאזער? פאר אים זענען דאך אלע טויערען צוגעשלאסען.

די טראגעדיע מיט דעם אידישען ארבייטסלאזען אין אמעריקע, איז ניט בלויז וואס ער איז ארבייטסלאז, נאר וואס ער איז אויך פולשטענדיג ארויסגעשטויסען פון אלע עקאנאמישע פאזיציעס. קיינער אינטערעסירט זיך ניט, און קיינער קי־מערט זיך ניט וועגען זיין ביטערער "דאס־ליע", אפילו אין די רייען פון די אנדען גופא, שענקט מען זעהר ווענ'ג אויפ־מערקזאמקייט דעם דאזיגען ענין. אין די רעגיערונגס־אנשטאלטען זענען אלע טוי־ערען פארזיגעלט פאר דעם אידישען יונ־גענטאן. מען באראבט אים דארט פאר א "פרעמדען", וועלכער האט אין יענע אנשטאלטען גאר קיין חלק ניט.

אין ממילא ווערט שוין דער זעלבער ביישפיעל נאכגעפאלט פון די פרוואטע אינטערנעמונגען, וועלכע האלטען אז עס איז יושר'דיגער צו געבען קודם כל דעם שאנס צו "זייערען", דאס הייסט, אן איי־נענעם, און אויך די אידישע ארבייטסגע־בער קאפיטען זעהר געטרייי דעם ביי־שפיעל פון דער רעגיערונג און פון די פרוואטע אונטערנעמונגען. דער חסרון איז, וואס סאי די רעגיערונג און סאי די פרוואטע אונטערנעמער, און אפילו די אידישע ארבייטסגעבער אויך, ווילען ניט מודה זיין, אז די אורזאך פון אנטזאגען זיך צו אנשטעלען א אידישען יונגענמאן, איז ווייל ער איז א איד, נאר יעדער איי־נער פון די דערמאנטע צדדים, זוכט אויס פאר זיך אן אנדער פוילען תירוץ, מיט וועלכען זיי זוכען צו באראבטיגען זייער אנטי־אידישען באיקאט. זיי טוען עס, הייסט עס, מיט דער "גרינגער האנט"...

אם אזא גערערט געווארען וועג־גען דעם אידישען ארבייטער. עס איז אבער פאראן נאך אן עלעמענט וועלכער פילט זיך פונקט אזוי געטראפען אזוי ווי דער ארבייטס־זוכער. דאס איז דער אי־דישער פליינהענדלער אין אמעריקע, וועל־כער שטעלט צוזייט די גרעסטע מערהייט פון דעם גאנצען אמעריקאנעם אידישען קבוץ. אויך פאר דעם אידישען קליינ־הענדלער זענען אלע טויערען צוגעשלאס־סען, פונקט ווי פאר דעם ערשטען. דער לעצטער ווערט גראדועל ארויסגעשטויסען פון זיינע פאזיציעס, דורך דער קללה פון "מיורדזשערס".

אין דער אמעריקאנער־קאפיטאליס־טישער וועלט, איז דאס ווארט "מיור־דזשער" אין די לעצטע יאהרען געווארען זעהר א פאפולערער ווארט. עס מיינט פאראייניגונג אדער איינשליינונג. איין קאפיטאליסטישע אונטערנעמונג שליינגט איין דער צווייטער, און אט אזוי ווערט געשאפען איין גרויסער "טראסט", וועל־כער איז בכוח צו קאנטראלירען דעם גאנ־צען מארק. אונטער אזעלכע אומשטענדען קאן שוין, נאטירליך קיין רייד ניט זיין וועגען דער אמאליגער קאנקורענץ, ווען איין גרעסערע פירמע האט קאנקורירט מיט דער צווייטער. היינט צו־טאג לייגט נאכנצע פרידרוקציע אין איינצעלנע הענט,

טוריסטען מכל המינים אז ארץ ישראלדיגע דיסקוסיעס

(א בריעף פון ארץ ישראל)

מיר "נייטיווס" האבען גרויס רעספעקט פאר טוריסטען, און מיר שלאגען זיך אלץ מיט דער דעה צו מיר זאלען יא אדער ניט אראפנעהמען די היטלען פאר די אלע, וואס מיר באגעגענען אין די קאבעדיגע ירושלים'ער גאסען.

מיר זיינען מוכן ומזומן זיי ווייזען וואס מיר פארמאגען דא און דארט. מיר זיינען גרייט זיי מכבד צו זיין מיט אן אומזיסטער סעודה און מיר זיינען אפט־מאל אפילו טאלעראנט צו זייערע מיינונ־גען וועגען ארץ ישראל'דיגע פראבלעמען.

ארץ ישראל איז איצט פול געפאקט מיט טוריסטען, פעטע און מאגערע טורים־טען, לאנגע און קורצע טוריסטען, שוטים טוריסטען און חכמים טוריסטען. גאטס־פארכטיגע טוריסטען און אפיקורסיש טור־ריסטען, אבער אלע האבען אין זיך גע־מיינשאפטליכעס — זיי זיינען אונזערע געסט. אין דעם האטעל וואו איך עס, פארשטעק איך זיך אין א ווינקעל, אזוי אז דער בכבודיגער טיש זאל קענען באנוצט ווערען פון א חברה בכבודיגע אמעריקאנ־נער טוריסטען. און איך געה קויפען עפעס אין א קראם, ווארט איך געדולדיג אויס ביז די פאר טוריסטען קויפען איין, און ווען נייע טוריסטען קומען קומען אריין, ווארט איך ווידער. זיי זיינען בילכער.

א טוריסט ווייסט ניט, נאטירליך די ווערט פון אונזער געלט און ווייסט אויך ניט די ווערט פון אונזער שפראך. הערט מען דא טאקע אלערליי לשונות אין דער וועלט, וועלכע אפילו בכל האט קיינמאל ניט געהערט.

אבער דאס איז נאך ניט דאס ערגס־טע. צוליעב דעם טוריסטען סעאמן איז דא אויסעבראכן א מנפה פון בילדער אויסשטעלונגען. מיר פארמאגען דא ברוך השם קינסטלער בשפע. און יעדער איז דער גרעסטער, יעדער איז דער בעסטער, יעדער איז געבעגעשט מיט גאונות. אנו פרובירט נאר זאגען א קריטיש ווארט, ווערט איהר זיך קויפען שונאים לועלם ועד.

א מנהג אין אונזער מדינה איז צו מקבל פנים זיין חשוב'ע טוריסטען, מיט א סעודה און מיט "ספיטשעס". און אזוי ווי אלע טוריסטען זיינען חשוב'ע מע־נשען זיינען מיר דא יומם ולילה איצט פארנומען מיט מאכען סעודות. די ציונים־טישע ארגאניזאציע מאכט סעודות, דער נאציאנאל פאנד מאכט סעודות, דער קרן היסוד מאכט סעודות.

די סעודות זיינען נאך ווי עס איז צו דערליידען, אבער די ספיטשעס, אוי די ספיטשעס!

טוריסטען, און אמעריקאנער טורים־טען בפרט, זיינען גרויסע בעלנים אויף אויסגראבונגען אין אנטיקע. די ערשטע זאך וואס זיי אינטערעסירט איז, אז מען זאל פאר זיי אויסגראבען אלטע קברים, פארגעסענע שטעדט, אלטע תכשיטים, כדי זיי זאלען עס מיטנעהמען מיט זיך אלס א זכר לחורבן. אלס נייטיווס וועלכע זענען באשאפען געווארען צו שטעלען צופרידען די טוריסטען — האבען מיר דען אנדערע וויכטיגע אויפגאבען אין ארץ ישראל? — האבען מיר לעצטענס איינגעפיהרט א מנהג, אז איידער דער טוריסטען סעזאן הויבט זיך אן, צו באגראבען אפגענוצטע ארטיקלען, ביינער וואס וואלגערען זיך אין גאס, אלטע שמות, צושפאלטענע טעפ, און ווען דער טוריסטען סעזאן קומט גראב־בען מיר עס אויס אלס אור־אלטע קברים און די טוריסטען טוען זיך דערוויל א וואהרף און פארציקערען עס. זאלען מענשען הנאה האבען.

מאנכע טוריסטען האבען א טבע דוקא צו וועגען זיך צו אראבישע אנע־טורען, אז מען זאל זיי ווייזען די וויכטיג־סטע פלעצער אין ארץ ישראל. זיי טוען עס חלילה ניט מחמת רשעות. זיי גלויבען אז אן אראבישער וועג וויזעער קאסט ביי־ליגער; זיי גלויבען אז אן אראבער מען בעסער דאס לאנד. זיי גלויבען אז אידען קענען זיי זעהען אויך אין ניו יארק און אויך אין בערלין און אויך אפילו אין ווארשא. עס איז ביי זיי קיין נייעס ניט צו זעהן א אידישען פראצוב און זיי זוכען דערויבער אראבישע וועג־וויזעער. איך האב גאר־נוים דאנגען, באטש איך בין ניט קיין "ברית שלום'ניק". אבער עס האט מיך ממש פארדראסען, ווען איך האב לעצ־טענס באגעגענט א מחנה טוריסטען, באג־לייט פון אן אראבישער וועג־וויזער, וועלכער האט זיי אין ירושלים געווייזען מיט דער האנד אויף א שמאל געפעל און זיך אנגערופען:

— אט דאס איז תל אביב.

אויף אזא בלאף איז שוין א אידי־שער וועג־וויזער זיכער ניט פעהיג.

נאטירליך האט דער טוריסט ליעב צו שמועסען ווענען פאליטיק. אין קיין פלאץ אין דער וועלט, שיינט מיר, רעדט מען ניט אזוי פיעל איבער פאליטיק ווי אין אונזער קליינער מדינה.

מיט א פאר טעג צוריק האב איך זיך אריינגעבאפט אין ווייענער קאפע, וועלכע געפינט זיך אין ירושלים, א קענען ציון קי־נעמא. די ווייענער קאפע איז גאנץ איי־ראפעאיש איינגעריכטעט. די פענסטער זיינען אזוי פארהאנגען, אז איהר קענט דורך זיי אפילו ניט זעהן די חנ"עווריג־שמוציגע אראבער, וועלכע דרעהען זיך ארום אין דרויסען.

איך האב דארט געטראפען דריי פארשוינען. איינער פיין געקליידעט און אין א הארטען קראגען — א סימן אז ער איז א טוריסט. ער האט זיך געקוויקט מיט איז־קרים. דער צווייטער איז געווען א בריטישער בעאמטער, וועלכער האט גע־זופט לאגער ביער. דער דריטער איז געווען א באקאנטער ציוניסט, וועלכער האט מיט אפעטיט געגעסען א "סענדוויטש" פון צווייפעלהאפטער כשרות.

איך האב צוויי פון זיי געקענט און בין צוגעקומען צו זייער טיש מיט א "שאלאם".

זיי האבען געפיהרט א שמועס וועג־גען דעם מצב אין ארץ ישראל, און איינער פון זיי האט געווארפען די גאנצע שולד און אלע צרות אויף דער רעגיערונג. עס איז שוין אזא מנהג המ"ינה, אז ווען א איר פאלט אין עפעס דוחק, זאל ער באַ־שולדיגען ניט זיך, נאר די רעגיערונג. דער טוריסט האט אבער ארויסגעוויזען גרויס אפיקורסות און געטענה'ט אז אין די אי־דישע צרות אין ארץ ישראל זיינען שולדיג טאקי די אידען אליין.

די אידען טענה'ן אז זיי זיינען א חילפאזע מינאריטעט — האט דער טור־ריסט זיך צולאזט — אבער פארוואס כא־מיהען זיי זיך ניט צו ווערען א מאיאריטעט? זיי מאכען אנשטרענגונגען פון א פליג, ווען עס איז נויטיג דער כח פון א לייב. קיין פאלק אין דער וועלט רעדט ניט אזוי פיעל וועגען חוב צום פאלק ווי מיר אידען. אבער ווען עס קומט צו משישת'דיגער ארבייט איז אמרו לאלהים — כאטש דער צו דער וואנט.

דער ציוניסט האט לכתחילה ניט גע־קענט ריידען, ווייל ער האט געהאט א פר־לען מויל מיט סענדוויטש פון צווייפעל־האפטער כשרות. ענדליך האט ער אראפ־געשלונגען דעם ביסען בחפזון און זיך אנ־גערופען:

עס איז ארויסגעוואָרפענע רייד צו טענה'ן וועגען א מאיאריטעט, כל זמן מיר האבען דא א היימסאן, וועלכער וויל ניט אריינלאזען אידען קיין ארץ ישראל. מיר האבען דא "אפישעלס" וואס רייצען פשוט די אראבער געגען אונז, וואס לערנען זיי, אז זיי זאלען ניט פארקויפען קיין לאנד צו אידען. די רעגיערונג לייגט אויף אונזער וועג די גרעסטע שווערניסיטען.

דער דריטער, וועלכער האט געענ־דיגט די דריטע גלאז ביער און באשטעלט א פירטע, האט מיט פארבכטונג א שמיי־כעל געטאן, אפגעוויישט דעם מויל מיט א פארוויעט און זיך אנגערופען:

— איך קען אייך זאגען א סוד, וועל־כען איהר דארפט קיינעם ניט דערצעהלען. קיינמאל איז נאך ניט אזוי גרינג געווען צו קויפען לאנד אין ארץ ישראל אין אונזער. אראבער זוכען קונים ווי מיט ליכט. מיט־גלידער פון דער אראבישער עקזעקוטיווע וועלכע וואָרינען אנדערע ניט צו פארקויי־פען קיין לאנד צו אידען. זיינען אליין מוכן ומזומן צו קריגען אידען, וואס זאלען ביי זיי אפקויפען לאנד.

מיין ציוניסט איז געבאך געבליבען אהן לשון און האט זיך גענומען פאר גרויס עגמת נפש נוקם זיין אין א נייעס סענד־ווייטש.

אזעלכע וכוחים קען מען דא איבעראל הערען.

אידען זיינען זיך עוסק מיט רעדען, און די ענגלענדער זיינען זיך עוסק מיט שפילען. "בריידזש". קיין סך נייע זאכען הערט איהר ניט. על פי רוב חזר'ט מען זיך איבער און מען איז מעלה גרה אלטע ווערטער וועלכע קריכען שוין פון האלז.

מען רעדט און מען קאכט זיך און מען שרייט און אפט מאכט עס דעם איינדרוק ווי מען זאגט:

בכוכח צו פארשרייען און פארטויבען דעם געוויסען.

ווארום נאך אלעמען פיהלען א סך פון אונז מיסר כליות, און א סך פון אונז וועהען איין אז דאס ארויפוואַרפען דע שולד אויף אנדערע איז א היבש ביסעל איבערטריבען.

(אימא)

מוטער און טאכטער פארוואונדעט אין צוזאמענשטויס

מרס. אגנעס סטרעקען, 35 יאהר אלט, פון 268 לאגאן עוועניו, און איהר טאכטער ווינפריעד, 6 יאהר אלט, זענען פארוואונדעט געווארען ווען אן אויטאמאט־ביל וועלכער איז געטריבען געווארען פון ווילעאם סטרעקען, האט זיך צוזאמענגע־שטויסען מיט א קאר אויף קווין און גרייזינוואוד ענוועניו.

אנדערע לייכטע עפסידענטען זענען אין פארלויף פון דעם נעכטיגען טאג אויך פארגעקומען.

Thorncliffe Park

ליסייד טרעק

פריהלינג רייסעס

הויבען זיך אן דינסטאג

מאי 27־טן

און וועלען אנהאלטען ביז דינסטאג

יוני 3־טען

איינטריט $1.75

און רעגיערונגס טעקס

ערשטער רייס 2.30 בייטאג טעגליך.

SCOTT GRIFFIN פרעזידענט.

F. S. LIVINGSTON סעקרעטאר.

דער פינף יאהרינגער יובילעאום

(פארזעצונג פון פיידוש 4)

רע "קינדערלאך" וואס זי הייסט. די רעכ־טע איז דאס אודאי ניט געפעהלען געווא־רען. זיי האבען שאפירט